

SPIS TREŚCI

Od Autorki o tytule książki.....	8
Wprowadzenie do lektury	9
<i>O czym jest książka?</i>	<i>9</i>
<i>Kilka uwag o konstrukcji tekstu w książce</i>	<i>12</i>
<i>Argumenty za udostępnieniem eseju nauczycielom</i>	<i>15</i>
<i>Wsteczne lustro, czyli przeszłość w dyskusji o edukacji dzieci.....</i>	<i>20</i>
<i>Teraźniejszość/współczesność w edukacji dzieci. Zarys problemu.....</i>	<i>23</i>
<i>Vade mecum, czyli pójdź za mną... ..</i>	<i>29</i>
Część I	
Rozważ cywilizacyjno-pedagogiczny kontekst edukacji.....	33
1. Czym jest cywilizacja jako obszar lokowania celów edukacji	37
2. Wybrane cechy/znaki naszego czasu jako podstawa edukacji człowieka	41
2.1. Globalizacja	42
2.2. Dataizacja/algorytmizacja	52
2.3. Wieloznaczność.....	62
2.4. Konsumeryzm	67
3. Kompetencje współczesnego człowieka trzeciej fali cywilizacyjnej jako podstawa doboru treści edukacyjnych.....	88
3.1. Kreatywność jako podstawa twórczości/innowacyjności/badania.....	89
3.2. Wyobraźnia i jej uwalnianie.....	96
3.3. Działanie zespołowe/wspólne/grupowe.....	116
3.4. Umiejętność porozumiewania się.....	137
3.4.1. Kompetencja językowa	138
3.4.2. Kompetencja komunikacyjna	142
3.5. Umiejętności informatyczne i informacyjne.....	150
4. Codziennosc w uwalnianiu i rozwijaniu kompetencji cywilizacyjnych	159
4.1. Zgiełk, szum informacyjny wokół wychowania/edukacji (gadanina)	160
4.2. Ciekawość.....	170
4.3. Dwuznaczność.....	173
Podsumowanie.....	176

Część II

Spójrz – to jest dziecko i jego czas życia – dzieciństwo. Co o nim wiesz?.....181

1. Wiedza i niewiedza o dziecku i dzieciństwie.....	182
2. Wiedza potoczna o dziecku i dzieciństwie. Pedagogie.....	183
3. Naukowe spojrzenie na dzieciństwo i dziecko	207
3.1. Naukowa wiedza i niewiedza o dzieciństwie.....	208
3.2. Naukowa wiedza i niewiedza o dziecku.....	231
3.2.1. Wiedza o biologicznym rozwoju dziecka	235
3.2.2. Wiedza o psychicznych procesach zachodzących w dziecku	238
3.2.3. Obraz społecznych możliwości dziecka.....	243
3.2.4. Syntetyczny naukowy obraz rozwoju dziecka.....	247
4. Co powinnaś wiedzieć? Kilka przestróg.....	248
Podsumowanie.....	252

Część III

Poprowadź dziecko ku doświadczaniu w świecie255

1. Obszary zmiany koniecznej.....	257
1.1. Zmiana idei, celów i funkcji edukacji.....	259
1.2. Czy i co można/powinno się zmienić w stanowieniu celów?.....	264
2. Kierunki zmiany w edukacji.....	268
2.1. Przejście od części do całości	270
2.2. Przejście od obiektywizmu ku epistemologii	272
2.3. Przejście od struktur ku procesowi	275
2.4. Przejście od budowy do sieci powiązań	282
2.5. Przejście od prawdy do przybliżonego jej opisu	284
3. Obszary i kierunki zmiany w edukacji dzieci.....	285
4. Teoretyczny kontekst edukacji. Wybrane zakresy.....	289
5. Krytyka jako wymiar etyczności i profesjonalizmu nauczycieli	303
6. Wymiary odpowiedzialności nauczycielskiej.....	307
7. Uczenie (się) przez dziecko odpowiedzialnych zachowań.....	313
8. Ustawowe zadania nauczyciela dziecka. Krytyczny ich odczyt	317
9. Zasady edukacji dzieci w nowych kontekstach współczesności	326
Podsumowanie.....	331

Część IV

Przystań i zobacz, jak bawi się dziecko 332

1. Zabawa jako płaszczyzna doświadczania siebie jako jednostki przez dziecko	337
2. Właściwości zabawy.....	351
3. Pierwiastki zabawy.....	356
4. Cechy zabawy.....	363
5. Między zabawą a grą w edukacji	367
6. Lokalizacja zabawy w edukacji	372
Bez podsumowania – otwarcie myślenia nauczyciela na wartości zabawy, czyli ciąg dalszy zależy od Ciebie.....	375

Część V

Poszukaj dróg wspierania dziecka w doświadczaniu siebie i świata 379

1. Rozpoznawanie-poznawanie jako warunek efektywnej edukacji	380
1.1. Doświadczanie-doświadczenia	389
1.2. Rozpoznawanie siebie przez nauczyciela	392
1.3. Rozpoznanie – poznanie możliwości działaniowych dzieci.....	418
2. Parametry rzeczywistości edukacyjnej.....	439
2.1. Przestrzeń.....	440
2.2. Czas	454
2.3. Liczebność/liczba/liczność.....	459
2.4. Przyczynowość	466
3. Holizm w rzeczywistości edukacyjnej	472
Podsumowanie.....	474

Część VI

Wymiary Twojego nauczycielstwa 478

1. Dziesięć proponowanych lekcji do odrobienia	480
2. Autotest kompetencji pedagogicznej.....	482
3. Obrazy z życia wzięte jako podstawa do przemyślenia stosunku do dzieci.....	485

Bibliografia 489

Aneks 495

Od Autorki o tytule książki

Na początek słowo wyjaśnienia na temat zastosowanego przeze mnie tytułu monografii. Zawiera w sobie skądinąd znane wielu ludziom określenie *vademecum*, chociaż w istocie nie jest tym, co się z pozoru wydaje i co się powszechnie uznaje za zbiór porad, wskazówek, kroków związanych z pełnieniem jakiejś roli, funkcji czy zestaw porad ujętych w ich podstawowych zakresach, jako podręcznik. *Vade mecum* to określenie, którego nie da się jednoznacznie wytłumaczyć czy przełożyć na konkretny język użyteczny w rozmowie o pedagogice, o nauczycielu, ale na pewno można rozumieć je jako drogowskaz, ukierunkowanie, otwierające na myślenie, na poszukiwania, na badania.

Uznałam, że *Vade mecum...* odda dialogiczną istotę tekstu naukowego w dostępnej formie dla czytelnika. Starłam się poprowadzić dialog od kwestii ogólnych, wyznaczających pole pojęciowe dla pedagogiki (nie tylko przedszkolnej), do ukazania niektórych, ważnych dla wspierania dziecka w jego rozwoju kwestii. Tytuł *Vade mecum...* odpowiada także tej formule pójścia od szerokiej panoramy zjawisk pedagogicznych do wybranych elementów krajobrazu.

W związku z powyższym zawarte w monografii treści można odbierać jako: a) refleksje nad różnymi zjawiskami zachodzącymi w płynnym społeczeństwie, współgrającymi z edukacją dzieci, b) podpowiedzi w radzeniu sobie przez nauczycielkę/nauczyciela z wykonywaniem zadań ważnych społecznie i indywidualnie. *Vade mecum...* to zatem tyle co zaproszenie do wędrówki po różnych obszarach pedagogiki jako nauki teoretycznej i praktycznej; jej przedmiocie, jakim jest edukacja skierowana do uczącego się świata młodego człowieka.